

Esitys opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä vapaasta sivistystyöstä annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Tiivistelmä

- 1. Enimmäisopiskelijamäärien sääntelystä pitää luopua.*
- 2. Esityksestä ei suoraan selviä, miksi opiskelijamääriä esitetään leikattavaksi prosentuaalisesti enemmän kuin leikattava summa on rahoituksesta.*
- 3. Koulutuksen järjestäjien näennäisestä harkinnanvarasta riippumatta leikkaus alentaa tosiasiallisesti opiskelijakohtaista rahoitusta johtaen irtisanomisiin ja lomautuksiin.*

Rahoituslain perusteluissa OKM esittää hallitusohjelman mukaista 190 miljoonan euron ammatillisen koulutuksen rahoituksen vähentämistä toteutettavaksi leikkaamalla ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen perustana olevia enimmäisopiskelijamääriä 12,5% järjestämislupien enimmäismääriä alemmalle tasolle. Tämä tarkoittaa 18 517 opiskelijapaikan rahoituksen vähentämistä, mikä tosiasiallisesti alentaa opiskelijakohtaista rahoitusta.

Leikkauksen toteuttamistapa tarkoittaa, että enimmäisopiskelijamäärän sääntelystä voidaan ja pitää luopua.

Lakiesityksen perusteluiden mukaan vuonna 2016 ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus on 1 657 miljoonaa euroa. Hallitusohjelmassa päätetty 190 miljoonan leikkaus vastaa 11,47 % ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksesta. Valtiontalousarviossa ammatillisen peruskoulutuksen määrärahat ovat 1 565 miljoonaa euroa.

Lausunnolla olevasta esityksestä ei selviä, miksi opiskelijamääriä esitetään leikattavaksi prosentuaalisesti enemmän kuin leikattava summa on rahoituksesta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
OKM/26/010/2016
Lausunto
12.8.2016

AMKEN mukaan kyseessä on koulutusleikkaus, ei säästö, koska ammatillisen koulutuksen rahoitus pienenee pysyvästi. Vuonna 2017 ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus on 316 miljoonaa euroa eli 18,6 % alhaisempi kuin vuonna 2013.

Mainitun 190 miljoonan euron lisäksi ammatilliseen koulutukseen kohdistuu indeksin jäädyttäminen, mikä heikentää mahdollisuuksia laadukkaan koulutuksen tarjoamiseen.

Esityksessä ei ole huomioitu kilpailukykysojimuksessa sovitun lomarahojen leikkauksen vaikutuksia eräiden koulutuksen järjestäjien rahoitukseen.

Esityksen vaikuttavuusarvioinnissa OKM korostaa koulutuksen järjestäjän harkintaa leikkauksen kohdistamisessa. AMKE toteaa, että koulutuksen järjestäjillä ei tosiasiallisesti ole harkinnanvaraa leikkauksen kohdentamisessa.

Alkukesästä tekemämme kyselyn mukaan suurista koulutuksen järjestäjistä kolme neljäsosaa pitää aloituspaikkansa ennallaan, vaikka rahoitusta leikataan. Aloituspaikkojen vähentämistä pidetään mahdottomana, koska kaikille nuorille on tarjottava koulutuspaikka. Aloituspaikkoja vähennetään alueilla, joissa nuorisoikäluokat pienenevät.

AMKE muistuttaa, että ammatillisella koulutuksella on muitakin kohderyhmiä kuin perusopetuksen päättävät nuoret.

Rahoituksen vähentäminen edellyttää koulutuksen järjestäjiltä kustannusten supistamista, millä on väistämättä vaikutus henkilöstön määrään ja siten opetukseen. Tämä heijastuu koulutuksen laatuun.

Koulutuksen edellyttämien kiinteistöjen ja laitteiden vähentäminen tapahtuu osana pidemmän aikavälin suunnitelmia, jotka edellyttävät usein uusia investointeja. Kiinteistöjen purkaminen maksaa, jolloin kustannushyödyt tulevat vasta tulevaisuudessa. Toimipisteiden vähentäminen vaikuttaa koulutuksen saavutettavuuteen. Aluehallintoviraston mukaan nuoren etäisyys ammatilliseen oppilaitokseen on pidempi kuin lukioon. Tilanne on huonoin Itä- ja Pohjois-Suomessa. Pisimmät etäisyydet oppilaitokseen ovat seuduilla, joissa joukkoliikenne palvelee huonoiten.

OKM on vuonna 2016 luvannut helpottaa valtion 1990-luvulla luovuttamista kiinteistöistä luopumista, mutta ministeriö ei ole ohjeistanut koulutuksen järjestäjiä asiasta. AMKE toivoo ministeriöltä selkeää ja pikaista ohjeistusta asiasta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö
OKM/26/010/2016
Lausunto
12.8.2016

Toiminnan tehostaminen edellyttää toimintatapojen uudistamista, mutta koulutusta yksityiskohtaisesti säätelevä laki on muuttumassa vasta vuoden 2018 alusta ja tutkintojärjestelmä 2019. AMKEN mielestä vuoden 2017 koulutusleikkauksen ajoitus ja määrä ovat kohtuuttomat.

Koulutuksen järjestäminen on pitkäjänteistä toimintaa. Tänä kesänä tehdään päätökset syksyn 2017 koulutustarjonnasta, johon opiskelijat valitaan ensi kevään yhteishaussa. Käytännössä koulutuksen järjestäjät sitoutuvat nyt kouluttamaan tulevia opiskelijoita kevääseen 2020 asti tietämättä tulevasta rahoituksestaan. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistuu vuoden 2018 alusta.

AMKE pitää myönteisenä 2000 lisäpaikkaa maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen ja opiskelua tukeviin palveluihin. AMKEN mielestä valtionavustuksena myönnettävää rahoitusta pitäisi kohdistaa maahanmuuttajien kouluttamiseen kokonaisuudessaan. Rahoituksen rajaaminen maahanmuuttajiin, jotka eivät ole suorittaneet perusopetuksen oppimäärää tai perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeistä tutkintoa, aiheuttaisi turhaa byrokratiaa aiemman koulutuksen selvittämiseen liittyen.

Lakiesityksessä korostetaan nuorten aikuisten osaamisohjelman saavutuksia, mutta rahoitusta luvataan vain kahdella vuodella vuosina 2013-2016 ohjelmassa aloittaneiden opintojen loppuun saattamiseksi. NAO-ohjelman lopettaminen on ristiriidassa nuorten heikon työllisyystilanteen kanssa. TEM:n mukaan alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli kesäkuussa yli 54 000.

Ammattiosaamisen kehittämissyhdystys AMKE ry
Petri Lempinen
toimitusjohtaja